

Slottet Wartburg ligger ved Eisenach i Thüringen. Det er en særdeles velbevaret borg fra det 12. århundrede. Den har været på Unescos Verdenskulturarvs liste siden 1999.

Martin Luther fra rigsdagen i Worms til giftermålet i 1525

Da Luther har undgået kætterbålet i Worms, tilbringer han først en arbejdsom tid på slottet Wartburg, men må snart efter vende tilbage til Wittenberg, hvor Reformationen er ved at løbe løbsk.

Af Jens Christian Gjesing
jc@gjesing.com

Der var mange dramatiske højdepunkter i Martin Luthers liv. Et af de mest skelsættende var rigsdagen i Worms i begyndelsen af 1521, hvor han var tilsagt af den nye unge kejser Karl d. V. Martin Luther var indkaldt for at offentligt at tage afstand fra sine teser med angreb på pavekirken. Luther fastholdt sine holdninger, og han måtte derfor i ly af sit frie lejde skynde sig bort, inden kejserens dom om fredløshed kunne træde i kraft. Under turen tilbage mod Wittenberg blev hans rejseselskab overfaldet, og Martin Luther bortføres af maskerede mænd. I lang tid er omverdenen uvidende om hans skæbne. Det viser sig at være et venligsindet "overfald", hvor bortførerne - efter ordre fra kurfyrst Frederik den Vise, som var en af Luthers stærkeste støtter - bringer ham i skjul og sikkerhed på borgen Wartburg. Her lever han de næste mange måneder formummet som Junker Jørg. Til trods for depression og fordøjelsesvanskeligheder bliver perioden på Wartburg én af de mest frugtbare og arbejdsomme perioder i hans liv - og det siger ikke så lidt! På Wartburg udarbejder han og får trykt en prædikensamling, hvor han til hjælp for alle de nye præster, der famler lidt rundt i den tidlige reformation, kan læse reformatorens egne forslag til prædikener og kommentarer til alle kirkeårets tekster. Denne prædikensamling refereres der direkte til i Haderslev-artiklerne fra 1528.

Men stærkest i Martin Luthers indsats på Wartburg står hans ufatteligt store arbejde med at oversætte Det nye Testamente til tysk. Et arbejde han gennemfører på blot nogle få måneder i vinteren 1521-22. Det er et originalt sprogligt arbejde ud fra de græske grundtekster, der bliver omformet til et kraftfuldt og levende tysk. Martin Luther kommer med dette arbejde til at sætte et helt enestående præg på dannelsen af et fælles rigssprog for alle de små og store tyske stater. I begyndelsen af marts 1522 forlader Martin Luther sit trykke skjul på Wartburg for at begive sig til Wittenberg. Her har reformationsgejsten ikke ligget på den lade side. I Luthers fravær er ledelsen blevet overtaget af teologi-professor kollegaen Andreas Karlstadt. Han er gået noget mere aktivt til værks og har sat sig i spidsen for en hurtig og gennemgribende reform af både gudstjeneste, sakramenter, klostervæsen samt accepteret bildestorm. Han har haft fin støtte i aktive studenter og i en gruppe "profeter", som med baggrund i "direkte himmelske åbenbaringer" går ind for med magt at gennemføre radikale reformer både af kirkevæsen og af den sociale balance. Luther træder direkte ind på scenen og går fra prædikestolen imod denne omstyrtende radikalisering. Han gør op med de "beåndede sværmere" og fastholder i kampen mod dem, at biblen alene er grundlaget. Det er dog ikke kun i Wittenberg, at der drages vidtgående og dramatiske konsekvenser i kølvandet på reformationens opgør med det eksisterende. Overalt i Tyskland er der både kirkelig og sam-

fundsmæssig uro. Ikke mindst i Sydtyskland rejser bønderne sig i stort tal til oprør imod herremænd og fyrster. De er i høj grad inspirerede af reformatorernes ideer, hvilket får dem til at samles og stille krav til deres herrer. Luther forsøger i nogen tid at balancere mellem bønder og fyrster, mellem herrer og tjenere. Han skriver skarpt imod begge grupper, men ender dog med at tage parti for de verdslige herrer, hvis pligt han mener, det er at sørge for at ro og orden kan opretholdes. Luthers sidevalg i Bondekrigen bliver en væsentlig negativ belastning i den fortsatte lutherske reformation. De kommende lutherske kirkeordninger bliver i høj grad til i alliancer med fyrsterne.

FAKTA

På reformationstiden og i de kommende århundreder, var Tyskland opdelt i en meget lang række forskellige områder, hvor selvstændige fyrster, ærkebisper og uafhængige byer selv bestemte. I fællesskab kårede de 7 kurfyrster et overhoved - en konge/kejser - der stod som samlende figur for hele den tyske nation.